Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партс Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лаккехьарча Советен Министрий Советен оргІа.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ.
20
ДЕКАБРЬ
1966 шу
№ 152 (4329).

Мах 2 коп.

Новкъостага Брежнев Леонид Ильичага

Веза доттагІеи новкъостаг!

КПСС Центральни Комитето, СССР-а Лаккехьарча Совета Президиумо, СССР-а Министрий Совето дІайха мовзиал а хоатт хьога, дег чура ловца а боккъ хьона— гІоранвІца ловча Коммунистически партен советски халькъех, дунен халкъашца юкъерча коммунистически болхлойн болам делтеда — хьа хьовзийца ду дузача дийнахьх.

Хьо сахьетаг хилча гІоне вай ленински парте Сийлахь-доккха гІулаех баьхьн, коммунизма иделанн котІулара тІехьа кьовсам лоаттабеш хьавоаГІа хьо. Парте генералькн линн хьинарг хьал а лоаттаеш, Іа чаккъяьккхий доккха вахара школа, дуккхача оагІорахьара политически ворхІ а Іолийн. Юхьбанцарча пятилеткий шерашца хьалхе лелаеча советски нарийнин балха тІе а волеш; Іа дукха вин дІабеннаб-социализм хьалхара, мехка индустриализаца ярин юрта боахамца коллективизаци ярин тІехьа кьовсам лоаттаберий хьалхарча мугІаранца льаттан.

Гитлеровски захватчикашта духьал Сийлахь-боккха Дахьен тІом латтан деннаг тохкаш ловча Іоккхача хІоттийн хана аскара политически отделан Кьузбехьеш а 4-чу Украинеи а фронтий политически управленеен керте а латташ, юкъарчал доацдаш Іа дакъа лаьцар тІема операнеш отдаеча ужа чаккхйоахаеч юкъе. Кавказ дахьан, Крым, Украина мукъаяккхара тІехьа лоаттабаьча историически тІемашта юкъе хилар. Советски Аскара бІухоштеи командиранштеи вовз хьо дика политически болхе, дика дог дола а кьонахчал дита а саг хиларх тарра.

ТІом йистебаьнначул тІехьагІарча шерашца парте хьога телар партийнин паччахьалкхеин балха лоарХІамера участкаш. Массанахьа а — парте Запорожскин Днепропетровскин обкомий хьалхарча секретара, Молдаван Кьаьхстанеи Компарте ЦК-а хьалхарча секретара, КПСС Центральн Комитета секретара, СССР-а Лаккехьарча Совета Президиума Председателя постамца хьаЙ тегІах лоаллаеча хьинарцеш большевистски лениншеи Іа кьовсам лоаттабаьй партен халькъен сийлахь-юкъха гІулаех баьхьн.

Дукхаеча шерашца вай парте хьалхе лелаеча кертерча наха юкъе ва хьо. БІубенна вона политически кулгалеш хиларах дарца партен мехкен вахара чуьх бокъха лоарХІам бозаш хинчча ший октябрьски (1964 ш.) ТІом йистебаьнначул тІехьагІарча шерашца парте хьога телар партийнин паччахьалкхеин балха лоарХІамера участкаш. Массанахьа а — парте Запорожскин Днепропетровскин обкомий хьалхарча секретара, Молдаван Кьаьхстанеи Компарте ЦК-а хьалхарча секретара, КПСС Центральн Комитета секретара, СССР-а Лаккехьарча Совета Президиума Председателя постамца хьаЙ тегІах лоаллаеча хьинарцеш большевистски лениншеи Іа кьовсам лоаттабаьй партен халькъен сийлахь-юкъха гІулаех баьхьн.

Дукхаеча шерашца вай парте хьалхе лелаеча кертерча наха юкъе ва хьо. БІубенна вона политически кулгалеш хиларах дарца партен мехкен вахара чуьх бокъха лоарХІам бозаш хинчча ший октябрьски (1964 ш.) Пленуме Центральн Комитето БПСС Центральн Комитета Хьалхарча секретаралла хержар хьо, хІаьта цуьн тІехьагІа парте XXIII-ча сьезде — БПСС ЦК-н Генеральн секретаралла.

Парте Центральн Комитето Іа юкъарчал, доацдаш дакъа а лоацдаш уьх тІехьагІарча шерашца оттаьлаь, чаьх а доах БПСС XXIII-ча сьезде могдаьл дола партийнин паччахьалкхеин вахара леннискн норман дегІаЙоаллара, балха тІехь коллективноста принципашца Іоагі'ІаГІара, халькъа болхамца доал делта тоаДара, мехка экономика дІаХо а дегІаЙоаллара, кьаьхьгамкой вахара хьаЙ культурен дахьхара, халькъий доттагІаЙ чІоагІдара, советски паччахьалкхен оборонин иза лаьхбара дола тІулаКхин. Уж тІулаКхаш чаккхаХаро кхы а дакхау халькъа политически балъча, хьинаЙча кьаьхьа организатор а парча кхетам хуьш яр а ЙолЧа вай леннискн парте сий.

Центральн Комитетон Советски правительстван отта а яь ЙаькхуьХ лерригача советски халькъо чІоагІга хьаЙлоацаш йола дуьнен халькъашта юкъера эффективни политика. Вай парте а халькъо а чІоагІга мах бу социализма дунен система чІоагІЙарча тІаьрлиг. Йола империализмна дуьхьал, ГІаьчаьн а социализм а хьаЙсаьхьа кхьхьгамхой мукъабахара тІехьа, лерригача дунен тІа машар чІоагІдара тІехьа хьалхьашца лоаттабу кьовсам мамота хьаЙлоацаш йола из политика оттаеча Іа ЙалЧа доккхача дакъа, дунен хдлкъашта юкъера коммунистически болхлойн болам кхоьдбора, лерригача мехкий кьаьхьгамхошца барт - цхьогІо хиларх тІехьа Іа беча балха.

ХІара ленна беча лерригача хьаЙ балха тІехь. Леонид Ильич, балха тІехь хІама Йалехаш а гІулаех лоацаш а хиларх, кадрашца фийла а терко ешаш а хьажара, доккхаш цо дезара, дЙьчох ЙаьсЧа на Іера, чурча а арарча а политика хьалхашка этта лешаш кІодрста кьоспаслара, марксизма - ленинИча теори-цІена хиларх тІехьа лоаттабеча кьонсаеш цунна духьал баранша мацаш берг6ошкаш хиларх хьовзаеш тоІ Іа.

Дакъенна ловча берката кІаьд іа луьш тайп-тайпаеш беча хьаЙ лерригача балха тІехь Іа локкха сий дЙьккхаш коммунистикахьара, лерригача советски нахьалхьара.

Веза Леонид Ильич, хьо могаш - мАрша, хиларх, дуккхача шерашца вадар, коммунизм котІийкхара тІехьа Іа Іа берката кьаьхьгаг лов хІоттаеш.

Дукхаеча шерашца вадар, коммунизм котІийкхара тІехьа Іа берката кьаьхьгаг лов хІоттаеш.

ДЙьхенна ловча берката кІаьд іа луьш тайп-тайпаеш беча хьаЙ лерригача балха тІехь Іа локкха сий дЙьккхаш коммунистикахьара, лерригача советски нахьалхьара.

Веза Леонид Ильич, хьо могаш - мАрша, хиларх, дуккхача шерашца вадар, коммунизм котІийкхара тІехьа Іа берката кьаьхьгаг лов хІоттаеш.

Дукхаеча шерашца вадар, коммунизм котІийкхара тІехьа Іа берката кьаьхьгаг лов хІоттаеш.

Дукхаеча шерашца вадар, коммунизм котІийкхара тІехьа Іа берката кьаьхьгаг лов хІоттаеш.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР-а ЛАККЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР-а МИНИСТРИЙ СОВЕТ

НОВКЪОСТА БРЕЖНЕВ ЛЕОНИД ИЛЬИЧА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР-а ЛАККЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхенеи хьалхашка, коммунизм хьалъеча, мехка оборонноспособность чІоагІЙеча денал лоа доккхий гІулаехьан дарах, Сийлахь - боккхача Дахьен тІема фронташка немецко - фашистски захватчикашта духьал лоаттабаьча кьонсаеш денал лоа доккхий гІулаехьан дарІІІалдарах новкъостА Леонид Ильича **Брежневна** из ваьчча дийнахь дена кхоьлтІка ца ду дузаш хиларца дуьхьаЙена **Советски Союза Турпала ціи** лойла, цуьнна Леонид орденан «Дошо селкъа» яха мелаш а луш.

СССР-а Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-а Лаккехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1966 ш. 18 декабрь.

Л. И. БРЕЖНЕВНА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СОВГІАТАШ ДІАДАЛАР

19 декабре Кремле СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председателеа Н. В. Подгорне Ленина орденаи Советски Союза Турпала «Дошо селкъа» яха мелаш дІаелар БПСС Генеральн секретаре Л. И. Брежневна.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума эле бар Коммунистически партен Советски правительствен кулгалеш, дуккхача Союзан РеспубликаЙ комитеташ ЦК-н КПСС областной комитетийн секретераш, СССР министраш, СССР комитетий председателаш.

Н. В. Подгорне лаггахьара ловзаш лаьхьар новкъоста Л. И. Брежневна.

Юха жоп луьш дола кхаьЙ дар Л. И. Брежнева.

Цига хиннарца новкъоста Л. И. Брежневна ЧІоагІга лаьхьа дийнар из ваьхьа хьовзийна ду вазаш цунах Советски Союза Турпала ціи тиллари, хІаьта цуьн ЧІоагІга унахІлено хиларх, кхьхьегара доккхий толамаш хиларх, ший нахар ярах долаш хиларх шоашта лодІга а яьлар пар.

Л. И. Брежнева лаггахьара баркал аьлар шийна ловзаш лахарах.

(ТАСС).

ТХА СОВГІАТ

Юьйлейн шу толамца чакхдаккхара инициативца ДІайелаьлча «Старогрозненфт» НПУ мехкьаьстаЙ коллективо лакха кхьхьегара толамаш доах уьх шера. Газ аккхара шера план 14-ча декабре ехочаашъьЙ мехкьаьттаюца. Планах лаьрХІаьчу совгІа хІаьлаьлца яьккха газ миллионга 622 аьарн кубийчеи метр яь. Мехкьаьстаа лаьккхара шера план 25-ча декабре кІоаьлшо ворхІ мехкьаьстА промыслова, управленеи коллективо. Хьалаьккхача мехкьаьттагеи газагеи дІаДода мах доаДарах уьх шера паччахьалкхена кхоДаь ахча 173,8 аьар сом да.

Промыслашта юкъерча социалистически яьхь хьалха лаТТ Хачатуров Рафаила кулгалду КПСС XXIII-ча сьезда шерачча промысла коллектив. Цига белгалъьнна дика кхьхьег ни. Горелкин, Щербаков керте латтача участкаЙ коллективаша. Цар кхоачашъьЙ шера план.

А. ФОМЕНКО,
«Старогрозненфт» НПУ планеин отдела инженер а экономист.

ЯХЬ — ТОЛАМИЙ ЛАРД

Дийтта ди ханаа хьаьха кхоачашъ ийр сийрза мехкьаьстА продукци арахецара шатилетка хьахьарча шера план Грозненсин мехкьаьстА чаккхдоахача заводА коллективо.

Продукцера ДІадолар доХдарах кхоДаь 333 аьар сом. Из да планах лерХІам хиннаЧча кхоза дукхагІо. Иштта лаккъеннай кхьхьегара оьсарле а.

Питилетка хьалхарча шера аьдаин ханал а хьаьха кхоачашъера яхьь баьннначарна юкъе хьаьха латт нов. В. З. Буравин юкъера латтача № 4 ЙолЧа технологически цехен нов. Р. Я. Хабасахьлоаьс кулгалдеа № 3 ЙолЧа цехен коллективаш.

Л. ФОМЕНКО.

БОКЪОНЦА КИЙЧО Е КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА БОЛХ БАРА

Коммунистически партен Советски правительствен даим йоахХо ю мехка экономика хаЛаЙна дегІаькхуьлара. Хьалъа боаьнан дегІаькхуьлара ченцаш сихьара а производства эффективность лаккъьара а Іалалмат боккха лоарХІам болаш я КПСС ЦК сентябрьски (1965 ш.) Пленума оттаЙ планированеи экономически стимулированеи керда системА.

Вай республике боаьлма доаЙдара кердача системах болх беш я уьх шера хІо предприяти: «Малгобекнефти» — «Старогрозненфти» яха мехкьаьстА промыслови управленеин «Красный молот» яха машиностроЙн заводА. ХьаьГІадаГІаЧа шера кердача системах болх бе Йоаларгьяьа «Грозненфт» объединене еррИча мехкьаьстА-промыслови управленеи, промышленностА а транспорта а лукхха предприятеи. Кердача хьалашка болх беча предприятешца латтача ГІулаехьаьна хьаЙхьоьх экономически реформа производство дегІаЙоаллара мел лоарХІаме я. Лукхха а йоалаца хинчча КПСС Нохч-ГІалгІай обкома IV Пленуме белгалдьлаьхьча тайпара, кердача хьалашка болх беча предприятей еррИча экономически показателаш тоаеиай, кхьхьа тайпара болх бе яьлий коллективашца. Производственна планированин, экономически стимулированеи ярА кердача системА а йоалаца предприятей коллективашца толамца кхоачашъьЙ паччахьалкхеин шера лаьн, пайдаь лаккаГІа а, моральнин экономический стимулеш лаьцаьхьаЙчул дикагІа пайда эш, цу дарца тІа чекхца дегІаЙоаллаш кьаьхьгаг оьсарле.

Масала, «Старогрозненфт» мехкьаьстА промыслови управленеи, экономически реформа яьлча тІехьаьгІа 64 процент лаьхьаенай реализаци объем, ишта лаьхьаенай кьаьхьегаьна оьсарле, чаьхьа" аьтІ кха а совгІа бя 11 бетта НПУ баьнайда, стимулированеи ФонДаШца хьожаьлъ ахча 832 аьар сом да, цунах материальнин поощренеи фондА лаьрХІар 362 сом а доаДаш. Лукхха ахча хьожаьлъ социально - культурни мероприятиеШта, наха чубаха ціенош хьалдара, производство ІегІаЙоаллара. 1965 шера ту ханачул 11,3 процент лаккаГІа за ух. Шера 14 бетта яьлъра лаьрХІача цхьаЙ болхлочо ийца алаЙн.

Кердача хьалашка болх беш йолча предприятей коллективашца Іоаьлъча йоккхача опытах пайда а эшаш масса а аьгІорахьара ешаш а еза Нохч - ГІалгІайен промышленность боаьлоца экономически реформА яра. Планированеи экономически стимулированеи кердача системаех болх бе кийдлуча предприятей партийнин, организаЙен, культуралой, специалистий доарХІаме мера яьхьаЙ, ваьлъ ваьлъ ГІулаехьаьна. Ваьлъ ваьлъ ваьлъ

КОМСОМОЛА — ПАРТИЙНИ КУЛГАЛ

Парте райкома юхьанцарча партийни комсомольски организацийн хьалхарчарна ваьхьа ши хьо ца деш хьалхагиттохонга юкъе бу хьетама болх эргабаьхьа тоаьдера. Пушца ткъа теркал на деш литтан одах мисоа политически баьхьа юкъе пийлеш хьоначаьнаьрчаьн а. Уж дІаьчхара ца мел ваьарал ду.

Масала, хьаьдагІа вай лекционнийн пропагандисташ. Ваьхьа районе дукха лекцийн ешаш хилар, хьаьдаьгІа цига чІоагІа йІешта хуьл кагиртой, оу баьхьан да пчх? Бехтеран баьхьа ца пийнан йІешта. Ваьхьа районе «Знание» ахьача обществе «организацийн енчча лекцийн» чемпаьнаш, къе хилар. Вай кагиртой бехан ба лучеп хьалкъаьчте, юкъерх хьалдан ваьаьрал севрІа, искусствах, архитектурах, республика воахача къаьхьагаьча толамех, производства новаторех, Пилмиреен техникийн карагІхинарех, лучеп хьалкъашта жьаьрча кагиртой боламах, кхьаьча темех лаьца йолча лекцийна лаьдагІа. Ойлан хала дале а уж темаш йоацаьн я, тха лекционийн багаже. Цу тІулахчу бехке я цин хьанаьха цу тІулахчу темаш йолаш лекцийн кийчьара хоагІаш хала баьхьан да, ладаьлаьн. Ваьхьа районе партийн комитет, исполкомаш районе комсомольски организацийн ужа шеран пІоьдаьгІча нолбое 3685 ВЛКСМ членаш ба, 901 саг производственникаш а болаш. Цаьрех 68 комсомолан механизаторш хьаьхьаьчаьн. 321 машинистаьн транспорте. 512 саг промышленнийн хьаьчча отраслеш баьхьан деш ба.

Районе 70 юхьанцарча комсомольски организацийн я, цаьрех 20 школашца, профессионально-техникийн училищашца. Хьаьта 50 организацийе промышленнийн предприятийе, транспорте. Цаьрца чІоагІа 35 цехови организаци, 21 комсомольски группа.

Партийн организацийнца цаьхьаьдан хьаьхьаьн за комсомола кулгаьдеш тоаьдер, беррига теркам ПІаьхьийта комсомольски ваьрш хьаьлхьаьр, Ханан берзан ахьдер ешаш, коммунистан пехьаьнийн ба шозе смена хьаьдаьхе. Районе юхьанцарча партийни организацийна дукха комсомольски активисташ. Боьхьонца бина ваьаьхьан хьаьхьеьаьв. Цаьрех ба Грозный станицин Левченко, Ленинин ц. Шаьхьоевский, ВИЦИАНОВ-гаьа, Ойлаьгера, Горлоцгагин, «Севкавгипроселькозтрест» треста Миндоев, кхы дукхьаьбаьрш.

КПСС XXIII-ча съезде белгалдаьккхаьт дукхагІа коммунисташ комсомольски баьхьа юкъеьаьа бе-зилга, из кертера цар партийни поручеин а лаьрхьаьн. Съезда ТІ-шешеш кхоачаш а еш, юхьанцарча партийни организацийн комсомольски организацийн секретарш хержаьр 20 комунист, из хуьт районе промышленнийн предприятийн, транспортен юхьанцарча партийни организацийн секретарех 40 процент.

Парте райкома цахьаьдан ІаьхьаьА а делабеш практически новкъостал ду комсомола. Комсомолан кхемах баьхьа: комсомольски организацийта кулгаьдеш лешаш дукхаьха дийнат КПСС райкома плен-машца. Пленумашца дийнат «Районе нагиркоцца юкъе идейно-кхаьчча болх баьр ца деаьрзаьн пуо хьаьлаьн, КПСС Ноьхчийн-ПІаьгІай обкома кхоьлаьгІча пленумца. Балца йІешаш цагиркоцца коммунистийн кхетам баьр лаьхьаьра районе партийни организацийта хьалхаька лаьтта деаьрзаьн» ваьа лешаш. Хан-ханаьха хьеж КПСС райкома бюро-нийн заседаньца комсомольски-кагиртой баьхьаьн ваьа, «Районе тама баьхьа хьаьдаьна», «Районе шкоьлаьн лешаьрхьаьна юкъе кхетама баьхьаьн ишина ду хьаьа е кхы лукхьаьча а лешаьна.

Юхьанцарча партийни организацийна моьл бюро шеслаьнаьн, сиьлаьнна комсомольски-кагиртой баьхьаьн ваьа, районе тама баьхьа хьаьдаьна», «Районе шкоьлаьн лешаьрхьаьна юкъе кхетама баьхьаьн ишина ду хьаьа е кхы лукхьаьча а лешаьна.

Юхьанцарча партийни организацийна моьл бюро шеслаьнаьн, сиьлаьнна комсомольски-кагиртой баьхьаьн ваьа, «

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДУХЬА, САГА ДУХЬА

(Ингушгоьлер.
Доллаург, 1-ца оьрсе тІа).

ца Гулахкан оттаделг хилар. Керда-ча порядко новкъостаг лир къаьхьга-на хьинар айдаран къаьхьгама оьсарле лаккъьяран, колхозан производ-ствера банка лоарХіам лаХбир. Цунна ца дуьзаделла, аьлар оратора, кхетаг-ан ец дуХьаьн банкера кредиторашца ахьаурьалуш Болча СССР Гос-банка позици.

Нов. Густава ишта белгалдаьль-ккар страховой гІулакх юрташка тоа-лаинг дарг ца хилар.

ХІара советски саг хьаштаьнга а лоГІан дола Іалашмте лоарХіамера лецнаш дуьнцан: я ай сесси, аьлар Краснодарски краен Курганински рай-онан «Ленин революцин» ялха колхозан председателла депутата Б. В. Филатов-ца. Цо белгалдаьхкар, уьш тІехььарг-на хана партен правительстван юрта боаХен ДІаХо айберголла эффективни гІулакхаш ваШтІеХьалхьан чаХхьал-лаг хилар. Цар линачи оагІоьрьаьрна воодействи еш хилар лина ту «Комсо-революцин» ялха колхозе, Кубане юкъера лоарХіаг боаьнна масалах. Гурахьа дувча кІан 34,8 центнер гулъьй ух шера юртобоаьхана артелло ахьо хаар гектар доГча лаьттан хІара гектара тІаьра. Боаьнна ахчан доХо-дан 4,5 миллион сомах дуьхьаьл ТІурьа. Царех шин миллион сом хІанна дац аьлна ярца кьаьхьгамах мах ба-лара шера фонд хургьа.

Тха колхозоца, аьлар оратора, чІоагІга уйла тІайохйт юрташ тоа-ра, культура лакхьара. Колхоз уллаца Родинковскан ялха станице юрта боаьхана артелла средствах хьалъьй 1100 моттиг чуйоца зал а йолаш Іоа культура Дворец, школа-десятилетка, берий бешамашин ялешин. Хьалъьл латт поликлиника а чуйоцан йолаш больница, берий керда учреждениш, водопровод ялаш лаг, электрифика-ци йолаш латт, хьаучолаш я таз — доаца аьлча, тІа-ІІа дукхаГІа гучаовлаш латт городерча вахара белгалонаш.

Къаьхьгамхой депутатий Омски об-ластной Совета исполкома председа-тела депутата П. Н. Григорьева, об-ласта къаьхьгамхоа пятилетка хьалхарца шера плян — ялхочаьнгаш доаца лакхьа лаьхьаьл а дийца аьлар, 1967 шера плано хьаьл а йоькхаГІа торонаш хьаьла экономикен культурен толаме дегІаьхьувлара.

Ше дацьа къамьалах дикка доккха дакъа ойласта хоадам болламе дола гІулакхашта хетадир депутата, цо массеха дегар дир Омски электрифи-кацин елта, хий дехьнаца, городской боаьхам дегІаьхьуларах лаьца.

Парте Калужски обкома хьалхара-ча секретара А. А. Кондраченкова бел-галдаьлъьхкар, дуьна ца йоаьцнаш чаьхььшина КПСС ЦК Пленум бо-ьхьча лоарХіаме хилар.

— Дерригача хаьлъо диза а боа-рам боаьццан а хьалоолаш дола вай парте дерригА гІулакхаш, — аьлар оратора, — тІаьрзадаь да лаьттаІ-ца-хьалъашта юкъе машарн доГта-гІаьн хилийтарх, машара хьалашка коммунистически общество хьалъьлга толаме дегІаьхьуьрга-йиш хилийтара. Дуьхьал ца баьхьан долаш бе-баШка ца хеташ Іе йиш яц ваІ китайскин раскольникашца ледаду гІулакхаш. ДерригА вай вахар марксизма-ленинизма чІоагІачА дарца тІа хьаьлеш ца, цулуьхь цІьаьнна а низаьнта могарг-дан вай ленинскин пацьхьа тІаьра лаьца.

Дукаьста къаьхьгамхоа промыш-ленностен юрта боаьхамен даьхьача то-ламех боьхьонца дог тешаделл йолча факташ йоьалйир депутата.

Оратора чІоагІга уйла тІаьхьитар культурно-бытовой гІулакхашта лаьрхІа Гіерсан хьаьдара. Росси хоа мотттиг лоарХіаг йола гоьрсан кІеша ни областе. Советски кІуьча мехкашкарчен туристий царцара бе-заьх Іара шера дукхагІа хуьл. Уж го-родеш яхьь а хоаагІа хурййолаш тоа-низа йогььш.

Трибуна тІе — депутат Н. А. Волков — еза-йоькхачех уникальнин станокий Ульяновскин завода расточ-ник. Уьх шера Ленина орден еннай Ульяновскин областа. Ильича Дьаьнна из лаьхьа совгІат деннад халькъа боаьхам дегІаьхьувлаш толамаш даьх-рах.

Цу дог гІоьзоаьхкиьхан йолча событ-аьлар оратора, питилетка заданеш ялхочаьнгар дуьна хоаттаьчеш къаьсаче керда ниеаш чудоссайир техна, ульяновцанца.

Нов. Волкова лиНцар шоай заво-дах — городе аггара къонгІа эрех йолча цхьаннех. Ше кьона йоллашо-хьа а, мехка лоарХіамегІарга пред-приятей нуГІара чІоагІга юкъеЬолаш латт завод. Иттг бетта указаш драхеца йоьалйи гІулакхаш ярца Гандарг ам-мо ладелаарий боаранг латташ йоьа еза-йоькхачча станокий 30 модель.

Къаьхьгамо ше бекка сеГоІам бу-вайна, советски болХлоштА, аьлар нов. Волкова.

Депутата ІІІаХо аьлар, машарца берзаьтт къаьхьгамхоа ялхочаьнгар новкъостаг областа болХлоштА, гІулакхер-на наха, колхозхоьш цхьаьн минота а линдаш дуьнен хьалхашта юкъера хьал ирде ГІерташ лоа ниеаш дуьнен тІа хІанна а хилар. Дуьхьал пушца то-ньа деш да ца америкаьнен империа-лизмо Вьетнамах ледаду агрессиний ГІулакхаш. Дерригача дуьнено, аьлар депутата, эГІаьлла протест кхайкхаш американски салташен спецаранеш — вьетнамсин кхалнах, берашн, боккуьйн наьх боабеш болча XX бІаьшерен цу варварашта дуьхьала. Оаха, ульяно-вцина, американскин военщине леддаг-на оаьхгарчА хьаьдарчА ГІулакхаш тхоьш эГІаьдалаш дуьхьален хилар ца а хойташ, дІаьхкайхьаьд: «ДІаьаха Вьетнама тІаьра кулгаш!».

Н. А. Волкова къамьалх чаьхььшина-чул тІехьаГІа Союза Советера пре-мией сайийтара хьаьжьаьца предложе-ни кхаьчар. Депутаташ мелладаьлла-ра а вовлаш тІаьнцар из предложени. Цуо тІехь Совза Совета заседаш чаьхььшар.

* * *

МОСКВА, 17 декабрь. (ТАСС). Та-хан делІгІат тІехьаГІа 2 сахьат дьаь-ца Йоьхьачу Брежневаг президиу ІІІаХоделар СССР Дьаьхьаьчу Совета заседани.

Гулбенкараша безаме тІаьйнар новкъостий А. Я. Пельше, А. Н. Шелепин, П. М. Машеров, В. П. Мжавадзе, Ш. Р. Рашидов, Б. Н. Пономарев.

Депутаташа ІІІаХо юнг СССР Минис-трий Совета Председателла заместе-тела, СССР Госплана председателла депутата Н. К. Байбакова ца СССР ми-нансай министра, депутата В. Ф. Гар-бузова а доклладаш.

Председателл деш болча Къаьмий Совета председателла заместителла С. О. Притоцке дош дедар Литовски ССР Министрий Совета председателла хьалхарча заместителла депутата К. Н. Найриса. Депутата хоам бер, республика еррина промышленность шера плян 16 декабре йоьалйинарг йьаьна хилярах.

Нов. Кайрися хоам бир планировен-ней экономически стимулированей кердача система тІа йьаьнча предп-риятей балха итогех. Практикан хьа-хьекачех, доаллада дика форма хьна-на хиннай цхьа тайна продукци ярца кечдаьна спецаьнгаш йьаьа предп-риятеш ваШтІеХотар. Цунна дола масал — «Сигма» — счетно-органи-зационни техника хьаьеш йоьа фирма. Предприятеш ваШатІехотаро йиш хи-лийтар производства капитальнин ГІиплошьтара, эцделей керда тайнаш ярца-ца доллада, заводий юкъера кооперацин, Іалашон, финансовий ма-териально-технический ресурсаш керда ДІа-йоьа екъара лецнаш операти-вине кьестаде.

Бакъаьхьа хургдар, аьлар оратора ший къамьалх чаьхдеаллаш, «Сигма» оцат станкостроительни, инструмента-льнин, электротехникеран, индустри-ехьделла доаькъой предприятенца а ДІаьнийтача.

1967 шера хьалъьа боахам дегІаь-ккъувлара ПаччахьалХкхен плана проект, мехка бюджета проект боьхонца парте ХХІІІ-ча съезде хьалхьашка от-тальна лекларатин мацхьара а, аьлар Туркменски ССР Лаккехьарча Совета Президиума председателла депутата А. Ниычева. Цо дийцар 1967 шера республика экономикен культурен дегІаьхьувлара перспективаех.

ДІаийкача шерашка а санна, ла-кхача темпашца дегІаьхьуьрга Турк-мене мехкаььштан химический про-мышленность. Химически промыш-ленность продукце боарам 16 процент лаьхьлургІо. ДІаХо дегІаьйгарЬІ-ДІта промышленность. АхоаьлгІа баь-ГІаьа совгІа дукхагІа арахецаргІа ши-ьача тхьа даь тІехььаьхьа дувхаду пазата баржьаш.

ЦІенхаштта уйла тІайохйитарга, аьлар оратора, колхозий, совхозий, юртаиьарча ГІиплошьтеча организа-цин материально-технический баз чІоагІ'ьара. ЛаьхлургІа бахача наьха материальни хьал-торо.

Нов. Кльчева хьаьлаьлар 1967 шера керда плани бюджети чІоагІгьара-ца депутаташа енна предложеннш.

Марийски АССР къаьхьгамхой та-хаьнарча ленах, цар дегІ тІоьалеаьта боаьхонца дийцар сесси ерсе трибуна тІара депутата З. А. Федорова — Сернурски района Мустаевски юкъера школа цхьаьрхочо.

Революци хилаьлеька аьхустарин массеех предприяти мара ца хиннача кроС хІанз лаькхьа уьрсгІаьнна ма-лаьт делилоаоен; холодильни оборудовани а автоматически приборашца, радиоелаьтаьнга электроприборашца, ХІаьта иштта дукхха кхьйолча продукци а арахецаш йолча заводий йоькхий корпусан.

Мехка хьалъьа боахама планен бюд-жетен проекта тІа дукхха ала дІа-хеца оаттадаьд, белгалдаьккхар нов. Федоровас хьалъьа просвещенена. Со. хьекархо хиларах тарра, къаьстта ГІадьъьгаш ГІулакх да из. КПСС Цен-тральни Комитетон СССР Министрий Советон «Юьстьча общеобразователь-ни школа йолч ДІаХо тоабарг-ца» баьхьа Социамо лерхІ хьалъьа об-разование ГІулакха дІаьхьалхашкхьа керда ГІа боаккхиргА.

Республике школаш медицинский учреждение зданеш хьалъьелга тоа-дарца дуьзаделла дола хьаьда деш оттаду депутата.

ВЦСПС секретара депутата В. И. Прокорова хоам бир предприятей промышленность бІаьрчача доаькъой 1967 шера план юьцача профсоюзни организацией шеррача общественности-ца дакъа лаьца хиларах. ВЦСПС президиум хьажаР мехка хьалъ-боахам дегІаьхьувлара плана проектга.

Халкъ тоадларен цун ираьен Комму-нистически парте а Советски пра-вительства а кІоаргІа йоаьхо еш ца-лар туш я, аьлар депутата, плана хІа-ра радела ТІара, бюджета проекта хІара статьаш ТІара.

Нов. Прохорова ДІаХо дийцар хьа-ЧІаоагІгьа шера халкъа боахама план юьцачаьнгар дуьхьа лоаттабеча къовсамера профсоюзни организацей дехкаран.

— Ленински арахьара политика нийса чаьх а йоьалйи, коммунисти-чески партен Советски правительст-ваи долла хІама ду дуьнен хьалхьашта юкъера Советски Союза престиж кхьа а ланхаГІа айира — аьлар ше къамьал лаьг КПСС Башкирски обкома доллагІчА секретара депутата Л. А. Борзакова. — Ленински раскольника-ца вГІаьалла доаьцар дуьнцашехьа а, ТІа-ІІа дуьхьаГІа чІоагІаьцш латт социа-листически лагера а дуьнен коммунис-тически болхлойн болама а барт-цьхьаГІо.

Депутата дийцар Башкире халкъа боахам, белгалца аьлча, мехкаььштА промышленность, дегІаьхьара дегаьнна.

Депутата Н. К. Пацуьр — Литовски ССР Пилмай Академе президен-та, — республика болхлоцен колхозхо-хІоьн дахьа толамаш белгал а дьаьха, иштА къамьала керттера дакъа хетадир мехка экономикен оборонен инзи дІаьхьа дегІаьхьара дакъе хІанзарча ІІилма лоарХІама.

ХІанзле а дукхха ІІилман бахьан юкъедухьал Латве ихьбаьхкъа, вахаро хьаьхьоьх, ІІилмхойн практикийн сотрудничество чІоагІгІа дегІаьхьувла, ІІилман учреждениеш промышлен-ни, хьаьхьа иштта юрта боахама а предприятеШтен юкъера дуьхььалара бувамаш хьаьлаьца деаш хилар. ІІи-ман балхашта шерагІа юкъеуьвза боа-ГІа лаьхерча дешара заведенешкара студенташ. ТІехьаГІа практически ва-доагор доагадун ухьаьш ешаьнна испытани ю цу гІулакха дьаьрхІа оттаьнна сремда тІа. Нагахьа сиина ремонт яь яьнна двигатель дика тоаьь да хилча ахочаьмбоаьцарш ДІаьхьара ВІашаГІьеЬлача пункте юха ДІаьу двигатель.

ХІанзле тха боахама ремонтнин-каша 6 трактор тоаьь аьккхай, тоаеш латтача тиЬьь тракторах 7 тоаьь яла йоаь. Цун сесси ма-стерскойнца ремонт ю ялат чуэца кхьь комбайнан йиъ автомаш-инаш.

Ремонтинкий коллективе дукха ба хьаьла латтА механизаторарг, рационализаторашца. ТІаГІертА къаьхьгаш ба моторист Ш. Мир-зоев, аьшка пхьар XI. Эзерханов, слесарашь Х. Ильясов, М. Янурсе-ев, Ш. Масаев, М. Могиев, ахьбаьр-раш а.

Тха боахама ремонтинкаша со-циалистически декхарашТІаийнда март боьалуьшше а ерриГа автО-транспортин парк ремонт ях яь-кхьа, ерриГачА юртобоаьхама маШи-нашта цхьаьлаГІа май, силосн ІІІжжІаьин чуьца машинаш цхьаьлаГІа июль ІІІаьсаьсонца ре-монт яь яьн. Боккха къовсам лоаттабу коллективе ремонтинкаша шоаш тІаийца социалистически декхарш-кочаьнгара. ТІа-ГІертта къаьхьг хІара болхлочо хьаГІаоагІаГІа юбилейин шера ер-ригача юртобоаьхама технико тех-нически сахьаташ доацаш болх бергбоаш гІулакх ВІашТІехьдак-кхара.

А. ДЗЕЙГОВ,
Ачхой-Мартана района «Лер-монтовский» ялха совхозе керттера инженер.

ТХОАЙ НИЗАШЦА

ВАЙ РЕСПУБЛИКА лухьача боаьхамашка санна бІаьстан юкъера балхашта кийчлуш ба тха совхоза механизаторашца. Совхоза ремонтинкаЬіта хьаьхьаш-ка бекхоькаме лекларш лаГІ. Уж декхарийІа ба ремонт ярца ДІаолодаш дар лох а леш ерриГа автотранспортин парк, совхоза юртобоаьхама ерриГа техника хан-нахьен дикен ремонт а ях бІаьстан юкъера ХІаШкарча балхашта кийчъе. Питилетка хьаьлаГча шера, ВиьЬоаГІа кварталеН хьаГІа-доаГІача юбилейин шера хьаьлаГ-ча кварталеН 57 трактер, 13 ялат чуоца комбайн, 16 грузовой авто-мобиль, 10 силос хьоька комбайн, 12 хьаьжІа чуоца комбайн, 17 жатка, иштта яьхь а ерриГа ДІаьо-ца техника тоаь еаь тха совхоза.

Дукха ха ешь из яьн йола техни-ка тоаьь яьккха, цхьаьккъа гуйран кхаШкара балхашТІехьдалар бахьан долаш ремонтин балхашца ханнахьа ІІІаолодаьнгар ремонтинкашца. ТкъоалаГІгІа ноябре мара доладаьлаьнар тхо ремонт е. Иштта, ВиьЬоалаГІа квартале 30 бахьа дийнаьха тха механизатор-раш декхарийІа баь 26 трактора ремонт е. Из декхар кхоачаьнгара тха кІеанГаГІа хиларал совгІа яьн а дукха новкъарлелаш ш. Масала, республика «Сельхозтехника» объединене кхоачаьнжилдал за-пасной оатхалаш ВІашаГІьеЬлача тха.

Хьаьла хьаьла іІа я тха совхоз ДТ-75, МТЗ-50 яьхьа марках йолча тракторашта запасной оатхалаш ца хиларах. Цу марках йола тракторашТІ совхоза хьаьлаька метте, «Сельхозтехника» объедине-нене ремонтин заводий хьаьлаька а тоаь хьаьла а. ІІІаьЬоаьо, ДТ-54, МТЗ-5 ялха марках йолча тракто-ГІ запасной оатхалаш а кхоачаь-чаьнгара ца хилар

ТХО ДОЛЧА ХЬОАШАЛГІА — «КЪОНА НАТУРАЛИСТ» ЯХА ЖУРНАЛ

Іаллымте дешнаха а тамашийна а кхиннна да Іаллам. Из дешн «Іоаргіа сакъвердаш дала а, бакъда, хьалха да. Майнаваьлта сенагІа хов «ди детта лаборатори» вечхьа я, аьн ялаха чІогІийнна сенна эш ишшта дикхий мехкаш, доккхий мергаш ІаьнгІа бусленаргІий.

Цу лоррігачча «сенна», «хІина», «ишшта» яхача хаттаварша дела жип шеана кордаеІаргІда «Къона аьз парпшетистий» йолла повесть, шечлаа ишшта лаьттарш описнанна юьхьедогІаш да из. Журнал дешар хьовчаргІа вай мехна заповедникнашкен ботанически бешашвешен, чанхьаргва Уссурийски тайге ГІоллаг, цунна довзаргІа Совгаг Аза лаьттан мІаллаха форд.

Дешарашта йоазаргІа гаьнара

ХИ ЧУРА... ВЕКЪА ВОЛАШ

ДогІа кІаьда латтаде а векъа вІса ешш йолаш моттиг а уьх лучеи тІа. Из хул чІоагІа Йоькхал латтача моттигашка, СССР среднеазиатски лаькъ тІа а хулаш. Фу цун баьлаг? Фи сов ІайІа а долаш лаьта Іоькхачалхьа доькъалу, догІан тІаьдаш.

ЧКЪАЬРА-ГІАШЛО

Чкъаьра-гІашло хул Австраде хиника. Хи чу ГІоллаг лаьк дах, сиглаа ГІоллаг тхьаманца лийна тІа Іеш, цо хин бухе ГІоллаг ГІаш кинк а бу. Из де вІаштіехьдоал иун сага ногашта тарра а йолаш плавникаш хилар бахьан долаш.

Австралин шийла Антарктидан, Африка тропически хьунашан лаьхкачА лоьмшо тІа улла Непали.

«КъонА натуралистА» шо Іомадоргда оазах оаьхьдарш довзо а, зиэшша хьенчА лийнахь ФУ хи йьнийй за а, хІаьта, кхоьмара ди мишта хургаг ала а.

1967 шера дукха сакъвердаш а пайдеш а хІинш хургаг «Къона натуралистА» яхь журнала тІа. Оаш «шийла» шо ГІоллаг вах парпшетистий йолла повесть довзаргІа чай дукха дезаш дела вахьазар.

Іаллаг довзо бахьн барий, из дукха дезарий тешнаш новкъостъ хургаг «Къона натуралистА» яхь журнала.

Лоькъха оаха кепатох Іаллама къайленаш йовзиййаш йолла мастехк материал.

ИЗ БОЛА ХОХ

Іаймахошта гучалаьшнаш, хоха клеткачра давлеин 24 атмосферал тІех йолга. Нагахьа цу тайпана давлеин паровазА хотта ч уьх хилча из цу сахьаьте аьхларгІар.

ЭГГАРА ЙОКНХАГІА ЙОЛА БЕШ

Уьх дукен тІа эггара йоккхагІийолча ботанически бешамех лоарХІаьн а Лондонски яр. Цо ІаІолаш 110 гектар лаьтта, цига а 4000 тайна баьшоагІаш.

СТЕПКА — КАРА ІЕМА НАЛ

Біарччача шера цька ешарчийн волча Іийнаб къона нал—Степка. Эггара хьалха хьунагІарца корабаьв из. Низа кІаьда биса а цо могтаи а хиннаб из, дегІдуьхьа шийла дезаьдаьра къаьста а хила мег. Ши кІира даьча Степка бовза хьаьра дар. Лах аьвна тоабеннача, цунга хьежжа иза беннача цо ловлаш са даькха витаиар шийна дукьала пийсесина саг. ДагІа а бахе, якках бит а Іетте ІаІа хІама дехар цо. Ше ІаІамса-бале а дукха хІама дуар нало. Биза баьчча наха тІехьа а баьле дерга ГІаьнна ІаІа ГІоллаг ІаІа. Низа ІаІа ІаІа ІаІа